

КУЛЬТУРНИЙ, СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ І КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ЗМІСТ СУЧАСНОЇ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Вікторія Авраменко

Освіта є сферою діяльності людини, на якій безперечно позначаються особливості конкретно-історичного типу культури: починаючи від загальних аксіологічних пріоритетів епохи та суспільства і закінчуючи структурою пізнавальної та творчої активності людини в той чи інший час.

Сучасна освіта розглядається в усьому світі як важливий чинник становлення й розвитку особистості, як невід'ємна частина соціокультурного середовища, в якому живе людина [1, с. 26].

Метою культурологічної освіти є етичний розвиток особистості, формування «міжкультурної компетентності», яка трактується як позитивне ставлення до розмаїття культур, мов, звичаїв, поглядів у всіх галузях життя. Завдання культурологічної освіти визначаються як здатність до спілкування з культурою і в культурі; відтворення культури; самовідтворення в культурі. Культурологічна підготовка у вищих навчальних закладах відбувається упродовж усіх років навчання. На здійснення культурологічної підготовки спрямовані передусім загальноосвітні програми, мета яких полягає у подальшому духовному розвитку молоді, допомозі їй в орієнтації в суспільстві та адаптації до суспільних змін, ознайомленні з культурною спадщиною людства [2, с. 15].

В основу сучасних концепцій змісту шкільної освіти покладений культурологічний підхід до його будови. Зміст освіти розглядається як педагогічно адаптований соціальний досвід людства, який є тотожним за структурою людській культурі. Багато вчених дотримуються концепції змісту освіти, розробленої В. Краєвським та І. Лернером, за якою зміст містить такі чотири структурні елементи:

- досвід пізнавальної діяльності, який фіксується у формі її результатів – знань;
- досвід здійснення відомих способів діяльності – у формі вмінь діяти за зразком;
- досвід творчої діяльності;

- досвід здійснення емоційно-ціннісних відношень – формі особистісних орієнтацій.

Теоретичне осмислення закономірного характеру взаємозв'язку освіти і культури, їх ізоморфної тотожності дозволяє висунути гіпотезу про перспективність і продуктивність використання культурологічного підходу як концептуальної основи модернізації змісту освіти. При побудові змісту освіти культурологічний підхід розцінюється як реалізація гуманістичної установки в розумінні соціальної функції людини, яка передбачає включення в контекст змісту освіти структури культури в різних її проявах, насамперед духовної культури. Характерною особливістю сьогодення є те, що художні цінності нібито наново усвідомлюються у своїй культурологічній значущості.

Сьогодні «культурологічна освіта» перебуває в стадії становлення. У широкому сенсі культурологія нині трактується як комплексна гуманітарна наука, яка охоплює всю сукупність знань про культуру і містить у собі філософію культури, теорію культури, історію культури, культурну антропологію, соціологію культури, прикладну культурологію, історію культурологічних вчень [2, с. 30]. У вузькому сенсі під культурологією розуміється загальна теорія культури, на основі якої розвиваються культурологічні дисципліни, які вивчають окремі форми культури, такі як мистецтво, наука, моральність, право та ін. Багатомірність поняття «культурологічна освіта», як показує аналіз, має початок як у теорії, так і в педагогічній практиці.

Сьогодні ми, як ніколи, залежимо від культури, від рівня її розвитку, від доступності високої культури для молоді, від ступеня залучення культури до освітньо-виховного процесу. Концепція культурологічної освіти передбачає вивчення дисциплін, спрямованих на глибоке осягнення проблеми місця і ролі людини в історії світової цивілізації. Це, насамперед, такі предмети, як естетика, етика, історія світової культури. У сучасній освіті культурологія визначається як нова галузь знання, оскільки в ній найбільш повно виявляються принципи гуманізму, високої моральності і самоцінності кожної особистості [4, с.79].

Культурологічний підхід представляє для нас особливий інтерес, оскільки допомагає виявити соціокультурні проблеми, вирішити їх на базі ідей і принципів, відповідних сучасній культурі, і ставити нові питання, що дозволяють переосмислювати сучасну педагогіку:

- які зміни необхідні для поглиблення зв'язків з культурою;
- що саме треба міняти в теорії утворення, щоб вона відповідала новим культурним ідеям;

- як наситити зміст і форми освіти культурними компонентами.

Культурологія – як компонент освіти має свої міжпредметні зв'язки з природничими науками. У навчальних закладах, де фізика та астрономія є непрофільюючим предметом, на жаль, приділяється мало уваги, не забезпечують повною мірою дію культурних механізмів, форм і змісту освітніх процесів, хоча спорідненість культури і освіти самими вчителями номінально признається. З іншого боку, в спробах прищепити певний об'єм культурної інформації методами нав'язування і примушення викладачі орієнтують учнів на культурні цінності минулого, відчужувавши їх від цінностей сучасної культури і життя, ускладнюючи тим самим їх входження у сьогоденний соціум.

Культурологічна лінія передбачає усвідомлення творів художньої літератури як важливої складової мистецтва, ознайомлення учнів з основними цінностями світової художньої культури, розкриття особливостей творів, літературних явищ і фактів у широкому культурному контексті, висвітлення зв'язків літератури з філософією, міфологією, фольклором, звичаями, віруваннями, культурними традиціями різних народів і національностей, розширення ерудиції учнів, виховання їх загальної культури, поваги до національних і світових традицій, толерантного ставлення до представників різних культур, віросповідань, рас і національностей [4, с. 90].

Культурологічна освіта виступає, як діяльність по залученню людини до культурного простору того суспільства, у якому вона живе, оскільки вона є каналом передачі знань і духовних цінностей, накопичених культурою народу, вона підтримує єдність і цілісність соціального досвіду й досвіду власної діяльності. Отже, основною вимогою культурологічної освіти повинно стати формування такого світогляду, який би містив у собі єдине інтегроване знання, що в остаточному підсумку визначатиме культурний і рівень дитини. Культурологічна спрямованість освіти має важливе значення не тільки для загальної освіти, а й у тому сенсі, що загалом усі науки, не тільки гуманітарні, а й природничі, повертаються до вивчення культури, такий підхід виявляється істотним і значущим [3, с. 88].

ЛІТЕРАТУРА

1. Герасимова Т.П. и др. Формирование мировоззрения учащихся средней школы в процессе обучения географии. – М.: Педагогика. 1982. – 94с.
2. Григорьева Т.В. Социокультурный компонент в обучении иностранным языкам // Язык и культура. - Томск, 1996. – 65с.

3. Зюзіна Т. О. Компаративний аналіз проблеми визначення цілей і завдань гуманітарної культурологічної освіти / Т. О. Зюзіна// Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). - №4. - Бердянськ: БДПУ, 2006. – 224 с.

4. Ковальова Г.П. Культурологічні засади національного виховання в контексті глобалізації / Г.П.Ковальова // Збірник наукових праць(Культура України) - №32 - Харків: ХДАК, 2011. – 292с.